

HRVATSKA GLAZBENA HISTORIOGRAFIJA OD POČETKA 20. STOLJEĆA DO 1945. GODINE: KRATAK PREGLED

Sanja Majer-Bobetko

Abstrakt: Ovaj je rad nastao kao rezultat provedenih istraživanja u okviru rada na znanstvenom projektu *Hrvatska glazbena historiografija do 1945. godine* (1996–2013). Kao rezultat pokazalo se da je hrvatska glazbena historiografija navedenog razdoblja sama po sebi važna povijesna činjenica. Suvremenom istraživaču sva ta djela ostaju zanimljiva kao svjedočanstvo o postignućima glazbenih pisaca i standardu glazbenohistoriografskih izdanja u Hrvatskoj, s jedne strane, te rjeđe kao još uvijek relevantni izvori informacija, s druge strane.

Ključne riječi: glazbena historiografija; Hrvatska; 20. stoljeće.

Uvodne napomene

Ovaj je rad nastao kao rezultat provedenih istraživanja u okviru rada na znanstvenom projektu *Hrvatska glazbena historiografija do 1945. godine*, što ga je financiralo Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske od 1996. do 2013. godine. Rezultati istraživanja objavljeni su u člancima, studijama te napokon i u knjizi *Hrvatska glazbena historiografija u 19. stoljeću* (Majer-Bobetko, Blažeković i Doliner, 2009).¹ Valja

1

Istraživači su bili: Sanja Majer-Bobetko (voditelj projekta), Zdravko Blažeković, Gorana Doliner, Nada Bezić, Nikša Gligo, Rozina Palić-Jelavić iz Hrvatske i Stefanka Georgieva iz Bugarske.

također spomenuti da je nedavno dovršena i baza podataka.² U prvoj je fazi istraživanja sačinjen popis relevantnih izvora. U tu su bibliografiju uključena djela hrvatskih autora djelujućih u Hrvatskoj ili u inozemstvu kao i djela inozemnih autora koji su se bavili povijesnim temama vezanim uz hrvatsku glazbu. Više od 2 500 registriranih relevantnih bibliografskih jedinica ponajbolje svjedoči o višestrukome porastu broja glazbenohistoriografskih izvora u odnosu na 19. stoljeće,³ a uvidom i analitičkim pristupom utvrđeno je da znatan njihov broj svojom znanstvenom i/ili stručnom relevantnošću daleko nadmašuje prethodno razdoblje. Tome je svakako pridonijela činjenica da hrvatski autori sada imaju češće nego u 19. stoljeću formalno visoko glazbeno obrazovanje, a neki i muzikološko. Među potonjima su i prvi hrvatski muzikolozi s bečkim doktoratom: 1909. Josip Široki (1882–1963), 1921. Božidar Širola (1889–1956), 1925. Dragan Plamenac (1895–1983), koji se drži utemeljiteljem hrvatske moderne muzikologije, i 1926. Pavao Markovac (1903–1941). Budući da je hrvatska glazbena historiografija u prvoj polovini 20. stoljeća profesionaliziranija od one u 19. stoljeću, njezini su rezultati respektabilniji. O tome svjedoče brojni članci i studije, monografije te opće i nacionalne glazbenohistoriografske sinteze.

Izvori su podijeljeni na pet grupa: 1) glazbenohistoriografske sinteze, 2) monografije (biografije, spomenice, ostale monografije, prijevodi), 3) glazbenu historiografiju u periodici (u glazbenim časopisima, ostaloj periodici i dnevnom tisku), 4) glazbenu historiografiju u zbornicima i leksikografskim izdanjima, 5) rukopise.

Glazbenohistoriografske sinteze

U razdoblju od 1911. do 1944. godine objavljene su tri opće povijesti i šest nacionalnih dok su tri povijesti glazbe ostale neobjavljene. Objavljene opće povijesti glazbe su: 1) Stjepan Ha-

2

Dostupna je u Odsjeku za povijest hrvatske glazbe Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

3

Tijekom 19. stoljeća objavljeno je oko 800 radova. Svi su registrirani u bazi podataka, ali je samo izbor od oko 460 objavljen u knjizi.

drović (1863–1934) *Kratka povjest glazbe* (1911), 2) Josip Andreis (1909–1982) *Povijest glazbe* (1942) i 3) Hubert Pettan (1912–1989) *Pregled povijesti glazbe* (1942), a neobjavljene povijesti su: 1) Rikard Schwarz (1897–1941) *Istorija muzike* [n.d.], 2) Stanislav Stražnicki (1883–1945) *Povijest glazbe* (prema Pettan, 1944, 70) i 3) Franjo Šram (1904–1947) *Pregled povijesti glazbe* (prema Šram, 2007, 22–23). Stražnickijeva i Šramova povijest glazbe su nažalost izgubljene.

Valja međutim istaknuti da je prvu opću povijest glazbe pisao tijekom posljednjeg desetljeća 19. stoljeća orguljaš, učitelj glazbe i predstavnik hrvatskog književnog realizma Vjenceslav Novak (1859–1905), ali je ona tada ostala u rukopisu.⁴

Tako je zapravo prva tiskom objavljena hrvatska glazbenohistoriografska sinteza *Kratka povjest glazbe* vrhbosanskog kanonika, orguljaša i dirigenta sarajevske katedrale, učitelja pjevanja i skladatelja Stjepana Hadrovića iz 1911. godine. Vjerojatno je osjetio potrebu onodobne zaista malene i potpuno zanemarene glazbene publike za takvim štivom. Tako je ova knjižica napisana za širu glazbenu čitalačku publiku zasnovana, kako je navedeno u podnaslovu, na već afirmiranoj, sažetoj i vrlo popularnoj knjizi *Abriss der allgemeinen Musikgeschichte für Lehrerseminare und Dilettanten* Bernharda Kothea (1821–1897).⁵ Hadrović je napisao i posebno poglavlje o hrvatskoj glazbi, što je model koji je inauguirao V. Novak. Međutim, valja istaknuti da Hadrović za Novakovu povijest očito nije znao. To se poglavlje u potpunosti temelji na knjizi *Ilirski glazbenici* (1893) Franje Ksavera Kuhača (1934–1911), koji je preminuo iste godine kad je objavljena Hadrovićeva knjižica. Tako je ova Hadrovićeva knjižica ostala jedina tiskom objavljena opća povijesna sinteza hrvatskog autora puna tri desetljeća, sve do 1942. godine, kad izlaze *Povijest glazbe* Josipa Andreisa i prvi svezak trosveščanog *Pregleda povijesti glazbe* Huberta Pettana.

4

Čuva se u Knjižnici Muzičke akademije u Zagrebu (Novak, 189-). Kritičko izdanje priredila je S. Majer-Bobetko i objavljeno je 1994. u časopisu *Croatica* (Novak, 1994).

5

O popularnosti Kotheove knjige svjedoči činjenica da je od 1874. do 1929. doživjela čak dvanaest izdanja. Tako je 1926. godine češki skladatelj i muzikolog Rudolf Ludwig Franz Ottokar Freiherr von Procházka (1864–1936) uredio 11. dopunjeno izdanje, a 12. izdanje već 1929. njemački glazbeni pisac i skladatelj Max Chop (1862–1929).

Andreisova *Povijest glazbe* može se držati ishodištem, jezgrom njegove kasnije iscrpne i već legendarne *Povijesti glazbe* (1951–54, 1966, 1974–77), koja je u bivšoj Jugoslaviji bila najiscrpnija povijest glazbe i stoga temeljna i nezaobilazna literatura u glazbenim školama i visokim učilištima. Poput Novaka i Hadrovića i on je inkorporirao posebno poglavlje o hrvatskoj glazbi. Očito ne znajući za Hadrovićevu i Novakovu povijest glazbe, izrazio je uvjerenje da prvi provodi takvu koncepciju, kojoj je osnovni cilj “da se u razmatranju toka cjelokupne glazbene povijesti i hrvatskoj glazbi odredi dolično mjesto” (Andreis, 1942, Predgovor, np), a cilj je to kojemu, kako s pravom ističe Nikša Gligo (1946), još uvijek teži i suvremena hrvatska glazbena historiografija (Gligo, 2009, 26).

Povijest glazbe Andreis predočuje čitatelju kao tzv. povijest heroja kroz mijene glazbenih vrsta i/ili forma – što on ni kasnije, kako je upozorio Gligo, nije razlikovao (Gligo, 2009, 26) – i rijetko kroz stilska određenja, što se u kasnijim izdanjima promijenilo.

Ova se Andreisova *Povijest glazbe* može držati onodobnim standardnim glazbenopovijesnim priručnikom, kojim je nastojao dati što potpuniji uvid u mnoštvo raznovrsnih podataka odnosećih se na povijest europske, uključujući tzv. male narode, pa i američke glazbe. Valja istaknuti da je u tom pogledu njegova *Povijest* uravnoteženija od, primjerice, nikad objavljene Landormyjeve (1869–1943) *Historie de la musique* (1910), što ju je na hrvatski preveo Antun Dobronić (1878–1955) krajem 30-ih godina prošlog stoljeća (Landormy, 193-). U njoj se naime američka povijest glazbe uopće ne spominje, a francuska glazba i glazbenici zastupljeni su u nerazmjeru prema ostalim čimbenicima europske glazbene povijesti, što je, prema Warrenu Dwightu Allenu (1885–1964), čini spremnom “za nacionalistički boj za kulturnu nadmoć” (Allen, 1962, 131). Zamjetan dio onodobnih glazbenih povijesti nije odolilo šovinističkom zovu. U tom je kontekstu Landormyjeva *Historie de la musique* bila tek brzi odgovor na *Musikgeschichte seit Beginn des 10. Jahrhunderts* Karla Grunskoga (1869–1943) iz 1908, a slijedile su mnoge druge (prema Allen, 1962, 131).

Pettanov *Pregled povijesti glazbe* također je, kao i Andreisova *Povijest glazbe*, objavljen 1942. godine, i zapravo je bio udž-

benik namijenjen polaznicima zagrebačkog konzervatorija.⁶ Pettan pozitivistički izlaže povijest glazbe kroz pojedina stoljeća. Vođen vjerojatno propedeutičkim načelima, Pettan pritom, za razliku od Andreisa, svako poglavlje započinje kratkim pregledom relevantnih događanja na području političke povijesti, književnosti, likovnih umjetnosti i znanosti. Tako su glazbeni događaji stavljeni u širi kontekst.

Slijedeći isti model i u svome *Pregledu povijesti hrvatske glazbe* iz 1944. godine Pettan također svakom poglavlju dodaje osnovne informacije o općoj povijesti glazbe. Pritom valja istaknuti da je, za razliku od Andreisa, koji nije bio istraživač i temeljio je svoje povijesti na kompilaciji, Hubert Pettan, poput Širole, bio istraživač, poglavito na području hrvatske opere, a svoju je povijest hrvatske glazbe zasnivao podjednako na kompiliranju i osobnim istraživanjima. Pettanovu *Pregledu povijesti hrvatske glazbe* prethodile su tri takve povijesti: 1) *Pregled povijesti hrvatske muzike* (1922) skladatelja i muzikologa Božidara Širole, 2) *Razvoj hrvatske muzike* (1930a) glazbenog i književnog kritičara Branimira Ivakića (1906–1943)⁷ i 3) *Hrvatska umjetnička glazba* s podnaslovom *Odabrana poglavlja iz povijesti hrvatske glazbe* (1942) Božidara Širole.⁸ Međutim, kako je već bilo navedeno, povijest hrvatske glazbe nije bila zanemarena ni u onodobnim općim povijestima glazbe. Valja također spomenuti da je i istaknuti bugarski muzikolog Ivan Kamburov (1883–1955) napisao povijest hrvatske glazbe. Naslovljena *Hrvatska muzika. Minalo i s'vremenost'* [Hrvatska glazba. Prošlost i sadašnjost], a zasnovana na Širolinu *Pregledu povijesti hrvatske muzike*, ta je knjiga objavljena u Sofiji 1942. (usp. Majer-Bobetko, 2008, 135-142; Majer-Bobetko, 2015a, 71-81). S druge strane, prvu povijest slovačke glazbe napisao je hrvatski skladatelj, pisac i muzikolog Josip Andrić (1894–1967) i objavio u Zagrebu 1944. godine (usp. Majer-Bobetko, 2004a, 80-82).

6

Drugo, dopunjeno izdanje prvog sveska objavljeno je 1943, a drugog i trećeg sveska 1945. u vlastitoj nakladi. U skladu s promjenama pravopisa naslov je 1943. godine glasio *Pregled povijesti glazbe*.

7

Zapravo je to separat članka objavljenog u *Hrvatskoj reviji* (Ivakić, 1930b).

8

O povijestima hrvatske glazbe usp. Majer-Bobetko, 2012a, 465-473.

Bez obzira na različite metode izlaganja sve se onodobne povijesti hrvatske glazbe zasnivaju na evolucijskoj teoriji, koja pod utjecajem darvinizma na povijest glazbe gleda kao na razvoj od jednostavnih prema složenim “organizmima”, s jedne strane, i na Kuhačevim uvjerenjima, koja ponekad mogu varirati, s druge strane.

Potonje u osnovi znači da se razdoblje hrvatskog narodnog preporoda kao društvenog, političkog i kulturnog pokreta koji je bio usmjeren ka konstituiranju nacije u suvremenom smislu riječi, doživljava kao prekretnica u povijesti hrvatske glazbe, kao uporišna točka od koje zapravo počinje povijest autentične nacionalne glazbe, odnosno umjetničke glazbe zasnovane na folklornoj glazbi. Slijedeći Kuhačeve ideje hrvatska je glazbena historiografija prve polovine 20. stoljeća snažno promicala tu ideju kao jedini način da se hrvatskoj glazbi osigura mjesto u okvirima svjetske glazbe. Štoviše, afirmacija putem nacionalnih škola držala se središnjim momentom glazbene povijesti svih slavenskih naroda, pa i Hrvata.⁹

Širola je 1922. godine podijelio povijest hrvatske glazbe na onu predilirskog, ilirskog i poilirskog razdoblja, uz dodatak poglavlja o folklornoj glazbi i glazbalima te suvremenoj glazbi. Lijevo orijentiran glazbeni kritičar Branimir Ivakić je 1930. u svom *Razvoju hrvatske muzike* navedeni ideološki koncept još snažnije radikalizirao. Govoreći Širolinim rječnikom, Ivakić je jednostavno ispustio “glazbu predilirskog razdoblja”. Dakako da hrvatski narod ni po Ivakiću nije dotad živio u gluhom prostoru lišenom glazbe. Imao je svoju folklornu glazbu. Upravo poglavljem o njoj Ivakić započinje svoju raspravu, pokušavajući utvrditi njezin povijesni razvoj, te potom nastavlja izlaganje, slijedeći u osnovi Širolinu periodizaciju, poglavljem o umjetničkoj glazbi. Tako poput Širole i on razvoj te glazbe promatra kroz tri razdoblja, ali ih, za razliku od Širole, vidi kao tri stilske formacije: 1) razdoblje nacionalizma (Vatroslav Lisinski, Ferdo Livadić, Fortunat Pintarić, Franjo Ksaver Kuhač), 2) razdoblje eklekticizma (Ivan Zajc, Franjo Vilhar Kalski, Blagoje Bersa,

9

O Kuhačevu utjecaju na hrvatsku glazbenu historiografiju 20. stoljeća usp. Majer-Bobetko, 2012b, 253-261; Majer-Bobetko, 2013, 159-169.

Franjo Dugan) i 3) razdoblje neonacionalizma (suvremeni hrvatski skladatelji). Usto, također za razliku od Širole, povijest glazbe ne izlaže nizanem činjenica, popisivanjem povijesnih događaja, već je sagledava u društveno-političkom i općekulturološkom kontekstu, i to kao evolucijski razvojni proces. Još je jedna bitna razlika između Ivakićeva i Širolina pristupa. Ivakić se naime ne ustručava donijeti stanovitu prosudbu, odnosno vlastitu interpretaciju, u značajnoj mjeri zasnovanu na sociološkom motrištu.

Dvanaest godina nakon Ivakićeva *Razvoja hrvatske muzike* a dvadeset nakon svoga *Pregleda povijesti hrvatske muzike* Širola je objavio novu povijest hrvatske glazbe pod naslovom *Hrvatska umjetnička glazba*. Već u Predgovoru jasno je naznačeno da je namijenjena “kao samostalan priručnik svima, koji se bave naučno i praktički hrvatskom glazbom”, a poglavito učenicima srednjih škola (Širola, 1942, 5, 6). Stoga je ona koncipirana bitno drukčije od njegova *Pregleda povijesti hrvatske muzike*. Premda je naslovljena *Hrvatska umjetnička glazba* i trebala bi biti tek nastavak i pandan dvije godine ranije objavljenoj Širolinoj monografiji *Hrvatska narodna glazba* (1940), on i u ovoj sintezi posvećuje posebno poglavlje hrvatskoj folklornoj glazbi, koja je prema njegovu mišljenju, počevši od narodnog preporoda, imala presudnu ulogu pri skladanju umjetničke glazbe. Usto, posebnim sustavom bilježaka izlaže i elemente opće povijesti glazbe.

Može se zaključiti da su, slijedeći u prvom redu biografsko-kronološki model izlaganja, glazbenohistoriografske sinteze prve polovine 20. stoljeća, koje su napisali hrvatski autori i objavljene su u Hrvatskoj, zasnovane na pozitivističkim i kompilacijskim metodama, te na idejama evolutivne teorije. Usto, njihovi autori bez iznimke također slijede Kuhačeve teze o promicanju nacionalnog identiteta historiografskim tekstovima.

Ali također valja istaknuti da autori onodobnih sinteza nisu nikad zagovarali dominaciju nad ostalim nacijama kao što su neki europski glazbeni historioografi činili. Uz već spomenutog Landormyja, Allen glede ove teme, piše primjerice o *Geschichte der deutschen Musik* (1921–1924) Hansa Joachima Mosera, *Le origini italiane del romanticismo musicale: i primitivi della sonata moderna* (1930) Fausta Torrefrance (1883–1955) i *Geschichte der Musik* iz 1933. Antona Mayera (Allen, 1962, 162–165, 165–166, 168).

Glazbenohistoriografske monografije

Tijekom rada na projektu osobita je pozornost također bila usmjerena na monografije o pjevačkim društvima, nekim institucijama, povijesnim razdobljima i/ili glazbenim žanrovima, ansamblima, te uglavnom romansiranim biografijama hrvatskih i inozemnih autora. Kad je riječ o biografijama, hrvatska produkcija od početka 20. stoljeća do kraja Drugog svjetskog rata bila je vrlo skromna. Četiri su se hrvatska autora prihvatila pisanja biografije glazbenika, te ih objavili u monografskom obliku: Šime Čipčić (1890–1960), Antonija Kassowitz-Cvijić (1865–1936), Vjekoslav Klaić (1849–1928) i Božidar Širola. Pritom je A. Kassowitz-Cvijić objavila biografije trojice najistaknutijih predstavnika hrvatske glazbe 19. stoljeća, Vatroslava Lisinskog (1819–1854; Kassowitz-Cvijić, 1919), Franje Kuhača (Kassowitz-Cvijić, 1924a) i Ivana Zajca (1832–1914; Kassowitz-Cvijić, 1924b). Lisinski je zaokupio pozornost i V. Klaića (Klaić, 1919), a Zajc Božidara Širole (Širola, 1915). Jedini inozemni skladatelj koji je zainteresirao hrvatskog autora bio je Giacomo Puccini (1858–1924). Njegovu je biografiju napisao i objavio pravnik i kazališni pisac Šime Čipčić (1890–1960; Čipčić, 1939). Njima valja pribrojiti i biografiju zadarskog skladatelja i glazbenog kritičara Giovannija Salghettija-Driolija (1814–1868), što ju je napisao Lorenzo Benevenia (1849–1914; Benevenia, 1903). Napokon, valja odmah istaknuti da je separate nekih biografskih studija objavljivanih u nastavcima u periodici, većinom u *Sv. Ceciliji*, onodobna publika doživljavala kao monografska izdanja. Među njima posebno se ističu dokumentarističke studije Antuna Goglie (1867–1958) o Gjuri Eisenhuthu (1841–1891; Goglia, 1926), Vjekoslavu Klaiću i orkestru *Hrvatskog Sokola* (Goglia, 1928), Ivanu Zajcu (Goglia, 1932), Antunu Kirchhoferu (1807–1849; Goglia, 1937), Nikoli Falleru (1862–1938; Goglia, 1938), Ivanu Nepomuku Köcku (1820–?) i Karlu Udelu (1844–1927; Goglia, 1939a), Božidaru Širolu (Goglia, 1939b), Wolfgangu Amadeusu Mozartu (1756–1791; Goglia, 1941), Juraju Karlu (Georgu) Wisneru von Morgensternu (1783–1855; Goglia, 1942a), Luji Šafra-neku-Kaviću (1882–1940; Goglia, 1942b), te Artura Schneidera (1879–1946) o Ivanu Jarnoviću (1747–1804; Schneider, 1942/43).¹⁰

10

Ta je studija najprije objavljena na francuskom jeziku (Schneider, 1942/43). Na hrvatskom je najprije objavljena u časopisu *Sv. Cecilija* (Schneider, 1944), a ponovno

Zasnivajući većinom svoje radove na arhivskom istraživanju, Goglia i Schneider odmaknuli su se od stila i metodologije romansiranih biografija. Usto je osobito Goglia prvi upozorio na dotad a i danas slabije poznate glazbenike, te inicirao rehabilitaciju dotad potpuno nepravedno zanemarenog Wisnera Morgensterna.

U tom je razdoblju pokrenuto i prevođenje inozemne literature. Uz ostale prijevode (Mauclair, 1921; Klatte, 1922; Riemann, 1922; Volbach, 1922) od 1921. do 1945. godine objavljeno je u hrvatskom prijevodu osam biografija glazbenika: tri o Ludwigu van Beethovenu (1770–1827; Lipsius, 1921b; Rolland, 1940; Lux, 1944), dvije o Frédéricu Chopinu (1810–1849; Lipsius, 1921a; Pourtalès, 1944) i po jedna o Mozartu (Westerlind, 1941), Petru Iliću Čajkovskom (1940–1893; Drinker Bowen i Meck, 1945) i Modestu Petroviću Musorgskom (1839–1881; Lukaš, 1940).¹¹ Neke od navedenih biografija nedvojbeno su postale dijelom hrvatskog kulturološkog prostora u širem smislu i glazbeno-historiografskog, pa i glazbenopedagoškog u užem smislu.

Glazbena historiografija u periodici

Uz glazbene časopise zamjetnu su ulogu u razvoju hrvatske glazbene historiografije imali ostali znanstveni i stručni časopisi kao i dnevni tisak. Štoviše, neke od najznačajnijih studija, primjerice Plamenčevih, objavljene su na njihovim stranicama. Na kraju, osim muzikološki relevantnih studija i članaka istraženi su i analizirani izvori koje se može držati primijenjenom glazbenom historiografijom. Riječ je o leksikografskim izdanjima, dnevnom tisku i publikacijama u funkciji populariziranja znanosti.

Na tom području valja istaknuti i vrijedne priloge, poglavito kad se odnose na istraživanje i prezentaciju arhivske građe onih autora koji formalno glazbeno obrazovanje nisu stekli ili ono nije bilo potpuno. Takvim priložima obiluje već spo-

je otisnuta u zbirci radova *Ivan Mane Jarnović. Hrvatski skladatelj* (Schneider, 1978).

11

O navedenim biografijama usp. Majer-Bobetko (2015b).

minjani glazbeni časopis *Sv. Cecilija*, koji je uopće odigrao osobito važnu ulogu u razvoju hrvatske glazbene historiografije (Županović, 1978).

Dok hrvatske glazbenohistoriografske sinteze nisu bile obilježene šovinističkim nacionalizmom, to nije uvijek bio slučaj u glazbenohistoriografskoj publicistici. Neki su autori bili uvjerenja da razdoblje slavenske hegemonije u glazbi tek dolazi. Posebno je tu tezu promovirao Antun Dobronić, predstavnik (poput mnogih drugih tijekom razdoblja između dvaju svjetskih ratova) i ideolog (neo)nacionalnog smjera. Njegove ideje, međutim, nisu imale zamjetnog utjecaja na onodobnu hrvatsku glazbenu historiografiju. S druge strane, ni marksistička motrišta, koja je u glazbenoj kritici i historiografiji zastupao Pavao Markovac, također nisu imala utjecaja na hrvatsku glazbenu historiografiju tijekom promatranog razdoblja.

Glazbena historiografija u zbornicima i leksikografskim izdanjima

Kad je riječ o glazbenoj historiografiji u zbornicima i leksikografskim izdanjima, najveću pozornost valja usmjeriti na dvosveščanu ediciju *Naša Domovina* iz 1943. godine (Lukas, 1943). Cilj joj je bio predstavljati dotadašnjih doseg hrvatske znanosti i umjetnosti. U tom je kontekstu i hrvatska glazba našla svoje mjesto. O hrvatskoj glazbi pišu onodobna najrespektabilnija glazbeno spisateljska pera u okviru poglavlja *Hrvatska umjetnost* u drugom svesku: Božidar Širola, Franjo Dugan (1874–1948), Stanislav Stražnicki, Antun Goglia i Josip Andreis. Dva su potpoglavlja posvećena glazbenoj tematici: *Hrvatska glazba* i *Kazališna umjetnost*. Hrvatska glazba predstavlja se u sedam tematskih cjelina: 1) Hrvatska narodna glazba, 2) Kratak pregled hrvatske umjetničke glasbe, 3) Razvitak crkvene glasbe u Hrvatskoj, 4) Hrvatski skladatelji i njihova djela, 5) Hrvatski reproduktivni umjetnici, 6) Glasbene škole, društva i ustanove, 7) Poviest hrvatske glasbe u tabelama. Moglo bi se reći da je svojom osnovnom namjerom da predstavi identitet onodobne Hrvatske *Naša domovina* skromna, daleka anticipacija velikog projekta *Hrvatska i*

Europa, započetog u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti 1997. godine.¹²

Rukopisi

Budući da je ovdje riječ o prvoj polovini 20. stoljeća, dakle nikako ne o dalekoj prošlosti, začuđuje činjenica da su neki glazbenohistoriografski izvori ostali u rukopisu i, još nevjerovatnije, da su među njima i takvi koji su znani tek nominalno, dakle izgubljeni. To su rukopisi Stanislava Stražnickog *Die Geschichte der Gewandhaus-Konzerte 1895-1920*. (Stražnicki, 1920, prema Kovačević, 1977b, 475), *Tartini und die kroatische Volksmusik* (Stražnicki, 1919, prema Kovačević, 1977b, 475) i već citirana *Povijest glazbe*; te *Josip Tartini, istarski virtuoz na guslama* (Brajša-Rašan, n.d. prema Kovačević, 1977a, 243) skladatelja i melografa Matka Brajše-Rašana (1859–1934), te čak tri radnje Franje Šrama: *Crkvena glazba u XVII. i XVIII. stoljeću*, *Pregled povijesti glazbe* i tekst na njemačkom jeziku *Strani uplivi na hrvatsku glazbenu kulturu* (prema Šram, 2007, 22-23).

Sretnije su sudbine bili malobrojni drugi relevantni rukopisi. Među njima ističu se onaj Eriha Eliše Samlaića (1913–1944) *O životu i djelu Vjenceslava Novaka*, doktorska disertacija (Samlaić, 1939, prema Polić, 2006, 79-92), potom *Hrvatska opera 1909-1919. Za prigodu pedesetgodišnjice Hrvatske opere piše Prof. Srećko Albin ravnatelj opere u miru* (Albini, 1919; više o tome u Majer-Bobetko, 2009, 194-200) Srećka Albinija (1869–1933) i *Istorija muzike* u dvjema varijantama (Schwarz, [n.d.]; više o tome u Majer-Bobetko, 2019, 175-177) Rikarda Schwarza. Schwarzove povijesti glazbe konvencionalni su tekstovi, u

12

O *Našoj domovini* vidi: Majer-Bobetko (2004b). U ediciji *Hrvatska i Europa* s podnaslovom *Kultura, znanost i umjetnost*, koja će imati pet svezaka, dosad je objavljeno njih četiri. Ta je edicija zamišljena kao cjelina kojom će se kronološkim slijedom obraditi pojedina razdoblja hrvatske povijesti, odnosno kulture u najširem značenjskom smislu te riječi. Prva tri sveska je uredio muzikolog i kulturolog Ivan Supičić (1928; Supičić, 1997, 2000, 2003), koji je bio idejni začetnik cijelog projekta, a četvrti svezak indolog, klasični filolog, filozof i poredbeni jezikoslovac ili indoeuropeist Mislav Ježić (1952; Ježić, 2009). Ježić je uredio i još neobjavljeni peti svezak. Usto su prva tri sveska prevedena i objavljena na engleskom (Supičić, 1999a, 2008, 2013) i francuskom jeziku (Supičić, 1999b, 2005, 2011).

mногоčemu identični i vjerojatno namijenjeni njegovim predavanjima na Kolarčevu narodnom univerzitetu u Beogradu (Ivoković, 1998, 83).

Zaključne napomene

Hrvatska glazbena historiografija navedenog razdoblja sama je po sebi važna povijesna činjenica. Suvremenom istraživaču sva ta djela ostaju zanimljiva kao svjedočanstvo o postignućima glazbenih pisaca i standardu glazbenohistoriografskih izdanja u Hrvatskoj, s jedne strane, te rjeđe kao još uvijek relevantni izvori informacija, s druge strane. A spomenuti je standard – unatoč činjenici da onodobna glazbena historiografija nije bila imuna na ideologije – bio potpuno zadovoljavajući. Napokon, valja istaknuti da su neki glazbenohistoriografski izvori postali nekom vrstom ideološke žrtve samo zato što su bili objavljeni tijekom marionetskog režima NDH (1941–1945). Naime, tijekom razdoblja jugoslavenskog “socijalizma s ljudskim licem” (štogod to značilo) bili su slabo poznati ili potpuno nepoznati muzikološkoj i glazbenoj publici uopće, sve do 1990-ih kad se Jugoslavija urušila a Hrvatska dobila samostalnost. Otad su se ti “potonuli” zaboravljeni glazbenohistoriografski izvori počeli opet otkrivati kao vrijedni izvori povijesti hrvatske glazbene historiografije prve polovine 20. stoljeća i njezinih nemalih postignuća.

Reference

- Albini, S., 1919. *Hrvatska opera 1909-1919. Za prigodu pedeset-godišnjice Hrvatske opere piše Prof. Srećko Albini ravnatelj opere u miru*. [autograf] Ostavština Srećka Albinija. Zagreb: Arhiv Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU.
- Allen, W. D., 1962. *Philosophies of Music History. A Study of General Histories of Music 1600-1960*. 2. izdanje. New York: Dover Publications.
- Andreis, J., 1942. *Povijest glazbe*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Andreis, J., 1951–54. *Historija muzike*. Sv. 3. Zagreb: Školska knjiga.
- Andreis, J., 1966. *Historija muzike*. Sv. 2. Zagreb: Školska knjiga.
- Andreis, J., 1974–77. *Povijest glazbe*. Sv. 4. Reprint 1989. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
- Andrić, J., 1944. *Slovačka glasba*. Zagreb: Hrvatsko-slovačko društvo u Zagrebu.
- Benevenia, L., 1903. *Giovanni Salghetti-Drioli*. Reprint 1936. Zadar: Stab. Tipografico Artale.
- Čipčić, Š., 1939. *Puccini. Život i djela*. Zagreb: Tipografija.
- Drinker Bowen C. i Meck, B. v., 1945. *Petar Iljič Čajkovski. Njegov život i korespondencija s Nadeždom v. Meck*. Zagreb: Jos. Čaklović K. D.
- Gligo, N., 2009. U potrazi za metodom. O historiografskome pristupu Josipa Andreisa. *Arti musices*, 40 (1/2), 21-49.
- Goglia, A., 1926. Gjuro Eisenhuth. Zagreb: Pretisak 1926. *Sv. Cecilija*, 20(2), 37-48.
- Goglia, A., 1928. Vjekoslav Klaić i diletantski orkestar Hrvatskog Sokola u Zagrebu. Pretisak 1928. *Sv. Cecilija*, 22(4), 164-167; 22(5), 205-208; 22(6), 248-251.
- Goglia, A., 1932. Ivan pl. Zajc. O stotoj godišnjici njegova narodjenja. Pretisak 1931. *Sv. Cecilija*, 25(1), 1-5; 25(2), 41-45; 25(3), 77-82; 25(4), 126-131; 25(5), 165-171; 25(6), 205-211. Pretisak 1932. *Sv. Cecilija*, 26(1), 1-7; 26(2), 37-43; 26(3), 77-83; 26(4), 117-123; 26(5), 149-155; 26(6), 181-185.
- Goglia, A., 1937. Antun pl. Kirschhofer. Pretisak 1937. *Sv. Cecilija*, 31(2), 37-43.
- Goglia, A., 1938. Nikola pl. Faller. Pretisak 1938. *Sv. Cecilija*, 32(2), 40-43; 32(3), 65-72; 32(4), 97-101.

- Goglia, A., 1939a. Dva violončelista Varaždinca. Pretisak 1939. *Sv. Cecilija*, 33(2), 25-28; 33(3), 57-59.
- Goglia, A., 1939b. Božidar Širola. Život i djelo. Pretisak 1939. *Sv. Cecilija*, 33(4/5), 84-92; 33(6), 113-129.
- Goglia, A., 1941. Wolfgang Amadeus Mozart. Pretisak 1941. *Sv. Cecilija*, 35(5/6), 66-76.
- Goglia, A., 1942a. Juraj Karlo Wisner pl. Morgenstern. Pretisak 1941. *Sv. Cecilija*, 35(3/4), 38-44. Pretisak 1942. *Sv. Cecilija*, 36(1), 15-23.
- Goglia, A., 1942b. Lujo Šafranek-Kavić. Pretisak 1942. *Sv. Cecilija*, 36(3/4), 91-101.
- Hadrović, S., 1911. *Kratka povjest glazbe*. Zagreb: Vlastita naklada.
- Ivakić, B., 1930a. *Razvoj hrvatske muzike*. Zagreb: Komisionalna naklada Novinarske zadruge u Zagrebu.
- Ivakić, B., 1930b. Razvoj hrvatske muzike. *Hrvatska revija*, 3(8), 413-420, 422-424; 3(11), 581-588, 590-592.
- Ivoković, G., 1998. Na margini: Rikard Schwarz (1897.-1941?). *Arti musices*, 29(1), 27-90.
- Ježić, M. ur., 2009. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Moderna hrvatska kultura od preporoda do moderne (XIX. stoljeće)*. Sv. 4. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, školska knjiga.
- Kamburov', I., 1942. *H'rvatska muzika. Minalo i s'vremenost'*. Sofija: T. F. Čipev'.
- Kassowitz-Cvijić, A., 1919. *Vatroslav Lisinski u kolu Ilira*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Kassowitz-Cvijić, A., 1924a. *Franjo Ž. Kuhač. Stari Osijek i Zagreb. Sa slikom F. Ž. Kuhača prigodom 90. obljetnice Kuhačeva rodenja*. Zagreb: Redovno izdanje MH za g. 1922.
- Kassowitz-Cvijić, A., 1924b. *Sličice o Ivanu pl. Zajcu. Prigodom 10. obljetnice njegove smrti 16. decembra 1924*. Zagreb: Braća hrvatskog zmaja.
- Klaić, V., 1919. *Vatroslav Lisinski i prve dvije hrvatske opere*. Zagreb: Tisak i naklada St. Kugli, Knjižara Jugoslavenske akademije i Kr. sveučilišta u Zagrebu.
- Klatte, W., 1922. *Povijest programne muzike*. Beč: Edition Slave.
- Kothe, B., 1874. *Abriss der allgemeinen Musikgeschichte für Lehrerseminare und Dilettanten*. Leipzig: Leuckart.

- Kovačević, K., 1977a. Brajša-Rašan, Matko. U: K. Kovačević, ur. *Muzička enciklopedija*. 2. izdanje. Sv. 1. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod. 243.
- Kovačević, K., 1977b. Stražnicki, Stanislav. U: K. Kovačević, ur. *Muzička enciklopedija*. 2. izdanje. Sv. 3. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod. 475.
- Kuhač, F. Ks., 1983. *Ilirski glazbenici*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Landormy, P., 1910. *Histoire de la musique*. Paris: P. Delaplane.
- Landormy, P., 193-. [*Povijest glazbe*]. [autograf] Prijevod s francuskog A. Dobronić. Zagreb: Odsjek za povijest hrvatske glazbe Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU.
- Lipsius, M. [pseud. La Mara , 1921a. *Chopin*. Beč: Edition Slave.
- Lipsius, M. [pseud. La Mara, 1921b. *Ludwig van Beethoven*. Beč: Edition Slave.
- Lukas, F. ur., 1943. *Naša domovina*. Zagreb: Glavni ustaški stan.
- Lukaš, I., 1940. *Bijedna ljubav Musorgskoga*. Zagreb: Savremena biblioteka.
- Lux, J. A., 1944. *Ludwig van Beethoven*. Zagreb: Nakladni zavod Jos. Čaklović K. D.
- Majer-Bobetko, S., 2004a. Glazbeno-historiografski prilozi Josipa Andrića. U: B. Perić-Kempf, ur. *Glazbeni život Požege. II zbornik radova sa muzikoloških skupova u Požegi 2002 i 2003*. Požega: Grad Požega. 69-85.
- Majer-Bobetko, S., 2004b. Povijest hrvatske glazbe u ediciji “Naša domovina”. Jedan “potonuli” historiografski izvor. U: E. Sedak, ur. *Između moderne i avangarde. Hrvatska glazba 1910.-1960. / Between the Moderne and the Avant-Garde. Croatian Music 1910-1960*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo. 43-50.
- Majer-Bobetko, S., 2008. Knjiga Ivana Kamburova o povijesti hrvatske glazbe. *Arti musices*, 39(1), 135-142.
- Majer-Bobetko, S., Blažeković, Z. i Doliner, G., 2009. *Hrvatska glazbena historiografija u 19 stoljeću*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo.
- Majer-Bobetko, S., 2009. Iz ostavštine Srećka Albinija. Zagrebačka opera u doba njegova ravnateljstva. U: N. Gligo, D. Davidović i N. Bezić, ur. *Glazba prijelaza. Svečani zbornik za Evu Sedak*. Zagreb: Artresor naklada i Hrvatska radiotelevizija. 194-200.

- Majer-Bobetko, S., 2012a. O povijesti hrvatske glazbe u glazbenohistoriografskim sintezama – skica za studiju. U: D. Davidović i N. Bezić, ur. *Nova nepoznata glazba. Svečani zbornik za Nikšu Gliga / New Unknown Music. Essays in Honour of Nikša Gligo*. Zagreb: DAF. 465-473.
- Majer-Bobetko, S., 2012b. Tragom Franje Ksavera Kuhača: Hrvatska glazbena historiografija u prvoj polovici 20. stoljeća s posebnim obzirom na periodizaciju povijesti hrvatske glazbe. *Arti musices*, 43(2), 253-261.
- Majer-Bobetko, S., 2013. Following the Trail of Franjo Ksaver Kuhač: Croatian Music Historiography in the First Half of the Twentieth Century. U: V. Katalinić i S. Tuksar, ur. *Franjo Ksaver Kuhač (1834-1911). Glazbena historiografija i identitet / Musical Historiography and Identity*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo. 159-169.
- Majer-Bobetko, S., 2015a. Ivan Kamburov's Book "Hrvatska muzika. Minalo i s'vremenost". U: J. Kujumdžiev, S. Stanilova, L. Dosev, K. Solakova, V. Karagenova i V. Stankova, ur. *International Scientific Conference "Art and Education – Traditions and Contemporaneity"*. Sv. 2. Plovdiv: Akademija za muzikalno, tancovo i izobrazitelno iskustvo. 71-81.
- Majer-Bobetko, S., 2015b. Hrvatski prijevodi biografija glazbenika inozemnih autora od 1921. do 1945. godine. *Arti musices*, 46(2), 309-317.
- Majer-Bobetko, S., 2019. *Hrvatska glazbena historiografija od početka 20. stoljeća do 1945. godine*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo.
- Mauclair, C., 1921. *Povijest evropske muzike 1850.-1914. Ljudi misli njihove i djela*. Beč: Edition Slave.
- Novak, V., 189-. [Povijest glazbe]. [autograf] Zagreb: Knjižnica Muzičke akademije.
- Novak, V., 1994. [Povijest glazbe]. Priredila S. Majer-Bobetko. *Croatica*, 25(40/41), 14-142.
- Pettan, H., 1942. *Pregled povijesti glazbe*. Zagreb: Izdanje Logora Hrvatskog državnog konzervatorija.
- Pettan, H., 1944. *Pregled povijesti hrvatske glazbe*. Zagreb: Izdanje Logora Hrvatskog državnog konzervatorija.
- Pettan, H., 1945. *Pregled povijesti glazbe*. Drugo izdanje. Zagreb: Vlastita naklada.

- Polić, B., 2006. Habent sua fata documenta. Pronađeni rukopis disertacije (1939.) Ericha Eliše Samlaića. O Životu i djelu Vjenceslava Novaka. *Arti musices*, 37(1), 79-92.
- Pourtalès, G. de, 1944. *Chopin*. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod.
- Riemann, H., 1922. *Pregled povijesti muzike. I. dio. Uvod. Povijest muzičkih instrumenata*. Beč: Edition Slave.
- Rolland, R., 1940. *Beethoven*. Zagreb: Biblioteka lijepe knjige.
- Schneider, A., 1942/43. Un virtuose croate en France au XVIIIe siècle: Ivan Mane Jarnović. *Annales de l'Institut français de Zagreb*, 6/7(20/23), 63-85.
- Schneider, A., 1944. *Ivan Mane Jarnović, hrvatski guslač-virtuoz i skladatelj 18. stoljeća*. Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod. (Pretisak 1943. *Sv. Cecilija*, 37(1), 14-20; 37(2), 53-59; 37(3), 76-81; 37(4/5), 120-129; 37(6), 166-175.)
- Schneider, A., 1978. Ivan Mane Jarnović, hrvatski guslač-virtuoz i skladatelj 18. stoljeća. U: S. Tuksar, ur. *Ivan Mane Jarnović. Hrvatski skladatelj*. Zagreb, Osor: MIC, Osorske glazbene večeri. 13-73.
- Schwarz, R., [n.d.] *Istorija muzike*. [strojopis] Fond Rikard Schwarz. Kutija 50. Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod.
- Supičić, I. ur., 1997. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Srednji vijek (VII-XII. stoljeće)*. *Rano doba hrvatske kulture*. Sv. 1. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supičić, I. ur., 1999a. *Croatia and Europe. Croatia in the Early Middle Ages. A cultural survey*. Vol. 1. London, Zagreb: Philip Wilson Publishers, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supičić, I. ur., 1999b. *La Croatie et l'Europe. Croatie: trèsoirs de la Croatie ancienne des origines a fin du XII siècle*. Vol. 1. Paris, Zagreb: Somogy, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supičić, I. ur., 2000. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Srednji vijek i renesansa (XII.-XVI. stoljeće)*. Sv. 2. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- Supičić, I. ur., 2003. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Barok i prosvjetiteljstvo (XVII-XVIII. stoljeće)*. Sv. 3. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.

- Supićić, I. ur., 2005. *La Croatie et l'Europe. Croatie: trésors du Moyen Age et de la Renaissance : (XIIIe-XVIe siècle)*. Vol. 2. Paris, Zagreb: Somogy, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supićić, I. ur., 2008. *Croatia and Europe. Croatia in the Late Middle Ages and the Renaissance. A cultural survey*. Vol. 2. London, Zagreb: Philip Wilson Publishers, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- Supićić, I. ur., 2011. *La Croatie et l'Europe. La Croatie. Le temps du baroque et des Lumières trésors d'art et de culture (XVIIe-XVIIIe siècle)*. Vol 3. Zagreb, Rennes: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Presses universitaires de Rennes.
- Supićić, I. ur., 2013. *Croatia and Europe. Croatia in the late Baroque and the enlightenment. A cultural survey*. Vol. 3. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- Širola, B., 1915. *Sjeni Zajčevoj. Posvetila "Braća hrvatskoga zmaja"*. Zagreb: Naklada Braće hrvatskoga zmaja.
- Širola, B., 1922. *Pregled povijesti hrvatske muzike*. Zagreb: Rirop.
- Širola, B., 1940. *Hrvatska narodna glazba*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Širola, B., 1942. *Hrvatska umjetnička glazba. Odabrana poglavlja iz povijesti hrvatske glazbe sa slikama i notnim primjerima*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Šram, Z., 2007. Zaboravljeni opus. *Hrvatska riječ* (Subotica), 2. studenog. 22-23.
- Volbach, F., 1922. *Moderni orhestar. Njegov razvitak*. Beč: Edition Slave.
- Westerlind, M., 1941. *Besmrtni Mozart*. Zagreb: Nakladni zavod Jos. Čaklović K. D.
- Županović, L., 1978. Prilozi iz povijesti glazbe i muzikologije u "Sv. Ceciliji" u svjetlu njihova značenja za domaću i inozemnu glazbenu historiografiju. *Sv. Cecilija*, 48(2/3), 102-106.

CROATIAN MUSIC HISTORIOGRAPHIES FROM THE BEGINNING OF THE 20th CENTURY TO 1945: A SHORT SURVEY

Sanja Majer-Bobetko

Abstract: This paper was developed as a result of the research done in the framework of the scholarly project *Hrvatska Glazbena Historiografija do 1945. Godine* [Croatian Music Historiography Before 1945]. As a result, it has been shown that the Croatian music historiography of the period under consideration is, on its own, an important historical fact. All these works retain the interest of today's researchers as both testimonies to the achievement of writers on music and to the standard of music-historiographical publications in Croatia, as well as, though less frequently, still relevant sources of information.

Keywords: music historiography; Croatia; 20th century.

Introductory Remarks

This paper was developed as a result of the research done in the framework of the scholarly project *Hrvatska Glazbena Historiografija do 1945. Godine* [Croatian Music Historiography Before 1945], which was funded by the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia between 1996–2013. The research results were published in several articles and studies, as well as a book entitled *Hrvatska Glazbena Historiografija u 19. Stoljeću* [Croatian Music Historiography in the 19th Century] (Majer-Bobetko, Blažeković and Doliner,

2009).¹ It should be mentioned that the database has recently been completed.²

In the first phase of the research a list of relevant sources was made. The completed bibliography includes works by Croatian authors (both active in Croatia and abroad) as well as works by authors from other countries who dealt with historical issues related to Croatian music. A sum of more than 2,500 recorded relevant bibliographic units might provide evidence of an increase in the number of music-historiographical sources available in the 19th century,³ and through an analytical approach it was determined that a great number of the sources surpass the previous period in their scholarly and/or professional relevance. This is closely connected with the fact that compared, to the 19th century, the number of highly educated musicians and musicologists had increased significantly. Among them were the first Croatian musicologists with a PhD earned in Vienna: Josip Široki (1882–1963) in 1909, Božidar Širola (1889–1956) in 1921, Dragan Plamenac (1895–1983) in 1925, who is considered the founder of modern Croatian musicology, and Pavao Markovac (1903–1941) in 1926. Since Croatian music historiography in the first half of the 20th century was much more professionalized than that of the 19th century, its results were more respectable. This can be seen in numerous articles and studies as well as in monographs and in the music-historiographical syntheses, both general and national.

The sources are divided into five groups: 1) syntheses, 2) monographs (biographies, memorial editions, other monographs, translations), 3) sources in periodicals (musical journals, other journals and daily press), 4) sources in collections of papers and lexicographic editions, 5) manuscripts.

1

The researchers were: Sanja Majer-Bobetko (project director), Zdravko Blažeković, Gorana Doliner, Nada Bezić, Nikša Gligo, and Rozina Palić-Jelavić from Croatia, and Stefanka Georgieva from Bulgaria.

2

Available at the Department for the History of Croatian Music at the Institute for the History of Croatian Literature, Theatre, and Music in the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb.

3

Around 800 works were published in the 19th century. All are registered in the database but only a selection of ca. 460 was published in the book.

Music-Historiography Syntheses

In the period between 1911 and 1944, three general music histories and six national histories were published, and three remained unpublished. The published general music histories are: 1) Stjepan Hadrović's (1863–1934) *Kratka Povjest Glazbe* [A Short Music History] (1911), 2) Josip Andreis' (1909–1982) *Povijest Glazbe* [History of Music] (1942) and 3) Hubert Pettan's (1912–1989) *Pregled Povijesti Glazbe* [A Survey of Music History] (1942). The unpublished histories are: 1) Rikard Schwarz's (1897–1941) *Istorija Muzike* [History of Music] (n.d.), 2) Stanislav Stražnicki's (1883–1945) *Povijest Glazbe* [History of Music] (cited in Pettan, 1944, 70, 3) and Franjo Šram's (1904–1947) *Pregled Povijesti Glazbe* [Survey of Music History] (cited in Šram, 2007, 22-23). Unfortunately, Stražnicki's and Šram's histories have been lost.

It should be mentioned here that the first general music history in Croatia was written in the last decade of the 19th century by the organist, music teacher, and representative of Realism in Croatian literature, Vjenceslav Novak (1859–1905), but it remained at the time only in the form of a manuscript.⁴

Therefore, the first published Croatian music-historiographical synthesis was actually *Kratka Povjest Glazbe* (1911) by the Canon of Vrhbosna, organist and conductor of the Sarajevo Cathedral, music teacher, and composer, Stjepan Hadrović (1863–1934). Hadrović probably felt that such a text was needed for the small, but entirely neglected, music public. The booklet was thus written for a broader public, and was based, as written in the subtitle, on the already affirmed, summarized, and then very popular *Abriss Der Allgemeinen Musikgeschichte für Lehrerseminare und Dilettanten* by Bernhard Kothe (1821–

4

It is kept in the library of the Music Academy in Zagreb (Novak, 189-). The critical edition was edited by S. Majer-Bobetko, and published in 1994 in the journal *Croatica* (Novak, 1994).

1897).⁵ This is not to say that the history of Croatian music was omitted. Hadrović wrote a special chapter dedicated to Croatian music, which was a model introduced by V. Novak. However, it should be noted that Hadrović did not know of Novak's history. That chapter is entirely based on the book *Ilirski Glazbenici* [The Illyrian Musicians] (1893), written by the founder of Croatian music historiography, Franjo Ksaver Kuhač (1834–1911), who died the year Hadrović's booklet was published. This book by Hadrović remained the only published general review by a Croatian author for three decades until 1942, when Josip Andreis (1909–1982) published *Povijest Glazbe* and Hubert Pettan (1912–1989) published the first of the three-volume *Pregled Poviesti Glasbe*.

Andreis' *Povijest Glazbe* might be treated as the core of his later extensive and already legendary *Povijest Glazbe* (1951–54, 1966, 1974–77), which would be the most comprehensive music history in the former Yugoslavia and, therefore, a basic and obligatory text in music schools and academies. Like Novak and Hadrović, he also incorporated a special chapter on Croatian music. Since he obviously was not familiar with Hadrović and Novak's music histories, he expressed a belief that he was the first to suggest such a concept wherein the main goal was to “define a proper role of Croatian music through the contemplation of music history in its entirety” (Andreis, 1942, Predgovor [Preface], np). That is still the goal, as Nikša Gligo (1946) rightly points out, of contemporary Croatian music historiographies (Gligo, 2009, 26).

Andreis presents the history of music to the reader as a so-called “history of heroes” through changes in music genres and/or forms, something he did not – as Nikša Gligo pointed out (Gligo, 2009, 26) – differentiate between even later, and sometimes through stylistic features, which significantly changed in the later editions.

5

The popularity of Kothe's book is evidenced by the fact that from 1874 to 1929 it went through twelve editions. As a result, the 11th enlarged edition was edited by the Czech composer and musicologist Rudolf Ludwig Franz Ottokar Freiherr von Procházka (1864–1936) in 1926, and the 12th edition was edited by the German music writer and composer Max Chop (1862–1929) in 1929.

This book by Andreis could be regarded as a standard music handbook of the time, the main goal of which was to give a clearer insight into the variety of information regarding the history of European – including “small nations” – and American music. It is worth noting that in this regard his *Povijest Glazbe* is much more balanced than, for example, Landormy’s (1869–1943) *Histoire de la Musique* (1910), which was translated into Croatian in the 1930’s by composer and music writer Antun Dobronić (1878–1955) but that version has never been published. Landormy’s book features French music and musicians much more than any other in European music history, omitting music from other continents music altogether, and was ready, as Warren Dwight Allen (1885–1964) wrote in his book *Philosophies of Music History* (1962), “for the nationalistic combat for culture supremacy” (Allen, 1962, 131). A considerable number of the music histories at the time did not resist the chauvinistic call. In that context Landormy’s *Historie de la Musique* was simply a quick answer to *Musikgeschichte seit Beginn des 19 Jahrhunderts* (1908) by Karl Grunsky (1869–1943), and was followed by many others (cited in Allen, 1962, 131).

Like Andreis’ *Povijest Glazbe*, Pettan’s *Pregled Poviesti Glasbe* was also published in 1942, and was actually a textbook intended for the students of the Zagreb Conservatory.⁶ He positivistically followed a chronological order in his exposition of each century. Most likely led by propaedeutic principles, Pettan, unlike Andreis, begins each chapter with a short overview of relevant events in the field of political history, literature, visual arts, and science. Musical events were thus contextualized in the broader context.

Following the same model in his *Pregled Poviesti Hrvatske Glasbe* [A Survey of Croatian Music History] (1944) he also added concise information about the general history of music in each chapter. It should be pointed out that, unlike Andreis, who was not a researcher and based his histories on compilations, Pettan was, like Širola, a researcher, especially of

6

The second enlarged edition of the first volume was published in 1943, and the second and third volumes were self-published in 1945. In 1943, in keeping with the changes in orthography, the title was changed to *Pregled Poviesti Glasbe*.

Croatian opera, and based his Croatian music history on both compilations and his own research.

Pettan's *Pregled Povijesti Hrvatske Glasbe* was preceded by three histories: 1) *Pregled Povijesti Hrvatske Muzike* [A Survey of Croatian Music History] (1922) by a composer and musicologist named Božidar Širola, 2) *Razvoj Hrvatske Muzike* [The Development of Croatian Music] (1930a) by music and literary critic Branimir Ivakić (1906–1943)⁷ and 3) *Hrvatska Umjetnička Glazba* [Croatian Art Music] with the subtitle *Odabrana Poglavlja iz Povijesti Hrvatske Glazbe* [Selected Chapters from the History of Croatian Music] (1942) by Božidar Širola.⁸ However, as has already been cited, the history of Croatian music was not neglected even in the general histories of music of that time. A mention also should be made of the history of Croatian music written by the prominent Bulgarian musicologist Ivan Kamburov (1883–1955). Entitled *H'rvatska Muzika. Minalo i S'vremenost'* [Croatian Music: Past and Present] and based on Širola's *Pregled Povijesti Hrvatske Muzike*, the book was published in Sofia in 1942 (cf. Majer-Bobetko, 2008, 135-142, 2015a, 71-81). At the same time, the first history of Slovakian music was written by the Croatian composer, writer and musicologist Josip Andrić (1894–1967) and published in Zagreb in 1944 (cf. Majer-Bobetko, 2004a, 80-82).

Regardless of the different presentation methods, all histories of Croatian music of the time are based on both evolutionary theory, which, under the influence of Darwinism looks on music history as a development from simple to complex “organisms”, and on Kuhač's beliefs, which sometimes vary.

The latter refers to the period of the Croatian National Revival, or the Illyrian movement (1835–1848), as a social, political and cultural movement which aimed at constituting a nation in the contemporary sense of the word. More significantly, for our purposes, it sees this period as a turning point in the history of Croatian music: a stronghold where the history of Croatian

7

That is actually an offprint of the article published in *Hrvatska Revija* (Ivakić, 1930b).

8

On Croatian music histories cf. Majer-Bobetko, 2012a, 465-473.

music in the sense of authentic national music, i.e. of art music based on folk music, actually started. Following Kuhač's ideas, Croatian music historiography in the first half of the 20th century strongly promoted that idea as the only way to ensure the presence of Croatian music in the world. Furthermore, its affirmation in national schools turned it into the central moment for the history of music of all Slavic people, and thus also of Croatians.⁹

In 1922, Širola divided the history of Croatian music into the pre-Illyrian, Illyrian, and post-Illyrian periods, and added chapters on folk and contemporary music. In 1930, in *Razvoj Hrvatske Muzike* by a leftist-oriented music critic Branimir Ivakić, the aforementioned ideological concept was even more intensively radicalized. To speak in Širola's terms, Ivakić simply omitted the "music of the pre-Illyrian period". Ivakić was not suggesting that Croatian people of that time did live in a deaf space without any music. They had their folk music, and so it is in a chapter about folk music that Ivakić starts his discussion. He attempted to determine its historical continuity, and continued by following Širola's periodization, with a chapter on art music. Like Širola, he divided the development of that music into three periods, but unlike Širola, saw them as three stylistic periods: 1) the period of nationalism (Vatroslav Lisinski, Ferdo Livadić, Fortunat Pintarić, Franjo Ksaver Kuhač), 2) the period of eclecticism (Ivan Zajc, Franjo Vilhar Kalski, Blagoje Bersa, Franjo Dugan) and 3) the period of neonationalism (contemporary Croatian composers). Also unlike Širola, he did not present music culture by just stating the facts, or by enumerating events from history. Instead, he analysed it within a socio-political and cultural context, as an evolutionary process. There is another important difference between Ivakić's and Širola's approaches. Namely, Ivakić did not scruple from making judgments of his own, that is, from offering his own interpretation, largely based on a sociological point of view.

Twelve years after Ivakić's booklet, and twenty after Širola's *Pregled Povijesti Hrvatske Glazbe* had been published, Širola published his new history of Croatian music entitled *Hrvatska*

9

About Kuhač's influence on the 20th century Croatian music historiography cf. Majer-Bobetko, 2012a, 253-261 and Majer-Bobetko, 2013, 159-169.

Umjetnička Glazba. The prologue already clearly indicated that it was intended to be “a self-contained manual for everyone who deals with Croatian music, academically or practically” and primarily for secondary school students (Širola, 1942, 5, 6). Therefore, it was conceived quite differently than his *Pregled Povijesti Hrvatske Muzike*. Although it was entitled *Hrvatska Umjetnička Glazba* [Croatian Art Music], and it should have been just a continuation and pendant to the monograph written two years earlier by Širola entitled *Hrvatska Narodna Glazba* [Croatian Folk Music], in this synthesis he dedicated a special chapter to Croatian folk music, which, according to his attitude, had, starting from the Illyrian period, played the crucial role in the composition of art music. Moreover, based on a special note system, the elements of the general music history are also displayed.

So it may be concluded that primarily following the chronicle model, music-historiographical syntheses of the first half of the 20th century, which were written by Croatian authors and published in Croatia, were based on positivistic and compilation methods, and on the theory of evolution. In addition, their authors, without exception, followed Franjo Kuhač's thesis on the promotion of national identity through historiographical texts.

It should also be pointed out that the authors of the syntheses at the time never advocated for supremacy as some other European music historiographers of that period did. Besides the already mentioned Landormy, Warren Dwight Allen, for example, writes about Hans Joachim Moser's *Geschichte der Deutschen Musik* (1921–1924), Fausto Torrefranca's (1883–1955) *Le Origini Italiane del Romanticismo Musicale: I primitivi della Sonata Moderna* (1930) and Anton Mayer's *Geschichte der Music* (1933) (Allen, 1962, 162-165, 165-166, 168).

Historiographical Music Monographs

During the project, special attention was paid to monographs on singing societies, certain institutions, historical periods and/or musical genres, ensembles, and mainly romanticized biographies by both Croatian and other authors. Regarding biographies, Croatian production was very modest from the beginning of the 20th century to the end of the Second World War. Four authors grappled with writing musicians' biographies and published them in monograph form: Šime Čipčić (1890–1960), Antonija Kassowitz-Cvijić (1865–1936), Vjekoslav Klaić (1849–1928) and Božidar Širola. Kassowitz-Cvijić published biographies of three of the most prominent representatives of 19th-century Croatian music: Vatroslav Lisinski (1819–1854; Kassowitz-Cvijić, 1919), Franjo Kuhač (1834–1911; Kassowitz-Cvijić, 1924), and Ivan Zajc (1832–1914; Kassowitz-Cvijić, 1924a). Lisinski also captured the attention of Vjekoslav Klaić (Klaić, 1919), and Zajc of Širola (Širola, 1915). The only foreign composer who drew the attention of a Croatian author was Giacomo Puccini (1858–1924). His biography was written and published by lawyer and writer Šime Čipčić (1890–1960; Čipčić, 1939). The biography of the Zadar composer and music critic Giovanni Salghetti-Drioli (1814–1868) written by Lorenzo Benevenia (1849–1914; Benevenia, 1903) should also be included. Finally, it should be noted that offprints of some biographical studies published in journals, mostly in *Sv. Cecilija*, were considered monographs by the public of the time. Among them, the series by Antun Goglia (1867–1958) on Gjuro Eisenuth (1841–1891; Goglia, 1926), Vjekoslav Klaić and the Croatian Hawk Amateur Orchestra in Zagreb (Goglia, 1928), Ivan Zajc (Goglia, 1932), Antun Kirschhofer (1807–1849; Goglia, 1937), Nikola Faller (1862–1938; Goglia, 1938), Ivan Nepomuk Köck (1820–?) and Karl Udel (1844–1927; Goglia, 1939), Božidar Širola (Goglia, 1939a), Wolfgang Amadeus Mozart (Goglia, 1941), Juraj Karl (Georg) Wisner von Morgenstern (1783–1855; Goglia, 1942), Lujo Šafra-nek-Kavić (1882–1940; Goglia, 1942a), and by Artur Schneider on Ivan Jarnović (Schneider, 1942/43)¹⁰ are particularly prominent. Basing their works mainly on archive research, Goglia and

10

This study was first published in French (Schneider, 1942/43). In Croatian it was first published in the journal *Sv. Cecilija* (Schneider, 1944), and then again published in the proceedings *Ivan Mane Jarnović. Hrvatski skladatelj* (Schneider, 1978).

Schneider moved away from the style and methodology of romanticized biographies. Goglia in particular was the first to draw attention to formerly, and even now, lesser known musicians, and he initiated the rehabilitation of a completely and unfairly neglected, Wisner Morgenstern.

In that same period, the translation of foreign literature began. From 1921 to 1945 (besides Mauclair, 1921; Klatte, 1922; Riemann, 1922; Vollbach, 1922), eight Croatian translations of musicians' biographies were also published: three on Ludwig van Beethoven (1770–1827; Lipsius, 1921a; Rolland, 1940; Lux, 1944), two on Frédéric Chopin (1810–1849; Lipsius, 1921; Pourtalès, 1944), and one each on Mozart (Westerlind, 1941), Pyotr Ilyich Tchaikovsky (1940–1893; Drinker Bowen and Meck, 1945), and Modest Petrovich Mussorgski (1839–1881; Lukaš, 1940).¹¹ Some of these biographies became a part of the Croatian culturological space in a broader sense, and a part of the music-historiographical and even music-educational space in the narrow sense.

Music Historiography in Periodicals

Along with the music journals, the study noted the role of other Croatian scientific and professional journals as well as daily newspapers in the development of Croatian music historiography. In fact, some of the most prominent studies, such as those of Plamenac, were published in their pages. Finally, besides musicologically relevant studies and articles, sources which could be treated as applied music historiography were researched and analysed. This includes lexicographic editions, the daily press, and publications intending to popularize science. In this field, the important contributions, particularly in the research and presentation of archive materials that were made by those who had not had a formal music or musicological education, or had only an incomplete one, should be emphasized. The already mentioned music journal *Sv. Cecilija*, which played a very important role in the development of

11

See more on them in: Majer-Bobetko, 2015a.

Croatian music historiography, is an example of those kinds of contributions (Županović, 1978).

While Croatian music-historical syntheses did not bear the stamp of chauvinistic nationalism, that was not always the case in music-historical journalism. Some authors thought that the period of hegemony for Slavic music was coming. This thesis was especially advocated by Antun Dobronić, a representative (like many others in the period between the two world wars) and ideologist of the (neo)national orientation. However, his ideas had no significant influence upon Croatian music-historiography at the time. Neither did Marxist views, which were advocated in music criticism and historiography by Pavao Markovac, have an impact on Croatian music-historiography in the period under consideration.

Music Historiography in Proceedings and Lexicographic Editions

When speaking about music historiography in proceedings and lexicographic editions, full attention should be paid to the two-volume edition of *Naša Domovina* [Our Homeland] from 1943. Its basic intention was to present the past achievements of Croatian science and art. In that context, Croatian music also found its place. In the chapter *Hrvatska Umjetnost* [Croatian Art] in the second volume, the most respectable Croatian authors wrote about Croatian music. They were: Božidar Širola, Franjo Dugan (1874–1948), Stanislav Stražnicki (1883–1945), Antun Goglia and Josip Andreis. Two subchapters dealt with music issues: *Hrvatska Glasba* [Croatian Music] and *Kazališna Umjetnost* [Theatrical Art]. Croatian music was presented in seven separate subject unities: 1) *Hrvatska narodna glasba* [Croatian Folk Music], 2) *Kratak pregled hrvatske umjetničke glasbe* [A Short Survey of Croatian Art Music], 3) *Razvitak crkvene glasbe u Hrvatskoj* [The Development of Church Music in Croatia], 4) *Hrvatski skladatelji i njihova djela* [Croatian Composers and Their Works], 5) *Hrvatski reproduktivni umjetnici* [Croatian Performing Artists], 6) *Glasbene škole, društva i ustanove* [Music Schools, Societies, and Institutions] and 7) *Poviest*

hrvatske glasbe u tabelama [Table Survey of Croatian Music History]. It could be said that the *Naša Domovina* publication was – in its basic intention to present the identity of Croatia – a modest and distant anticipation of the major project, *Hrvatska i Europa* [Croatia and Europe], which began at the Croatian Academy of Sciences and Arts in 1997.¹²

Manuscripts

Since this is about the first half of the 20th century, and not the distant past, it is surprising that some of the music-historiographic sources remained in manuscript form and, more unbelievably, some are known only nominally and have been lost. Those include the manuscripts by Stanislav Stražnicki: *Die Geschichte der Gewandhaus-Konzerte 1895-1920* (Stražnicki, 1920, cited in Kovačević, 1977b, 475), *Tartini und Die Kroatische Volksmusik* (Stražnicki, 1919, cited in Kovačević, 1977b, 475) and the already cited *Povijest Glazbe* [History of Music]; then *Josip Tartini, Istarski Virtuoz na Guslama* [Josip Tartini, the Istrian Violin Virtuoso] (Brajša-Rašan, n.d. cited in Kovačević, 1977a, 243) by a composer and melographer Matko Brajša-Rašan (1859–1934) and even three manuscript works by Franjo Šram: *Crkvena Glazba u XVII. i XVIII. Stoljeću* [Church Music in the 17th and 18th Centuries], *Pregled Povijesti Glazbe* [A Survey of Music History], and *Strani Uplivi na Hrvatsku Glazbenu Kulturu* [Foreign Influences on Croatian Music Culture], written in German (cited in Šram, 2007, 22-23).

Luckier fates met several other relevant manuscripts. Among them the following manuscripts stand out: Erih Eliša Samlaić's (1913–1944) doctoral dissertation *O Životu i Djelu Vjen-*

12

On *Naša domovina* see: Majer-Bobetko, 2004a. In the *Hrvatska i Europa* edition, which will have 5 volumes, 4 have been published so far. This edition is conceived as a whole which will deal in chronological order with individual periods of Croatian history, i.e. culture in the broadest sense of the word. The first three volumes were edited by musicologist and culturologist Ivan Supičić (1928; Supičić, 1997, 2000, 2003), who was the originator of the whole project, and the fourth volume by an indologist, classical philologist, philosopher and comparative linguist or Indo-Europeanist Mislav Ježić (1952; Ježić, 2009). Ježić also edited the yet unpublished fifth volume. In addition, the first three volumes were translated and published in English (Supičić, 1999a, 2008, 2013) and French (Supičić, 1999b, 2005, 2011).

ceslava Novaka [On the Life and Work of Vjenceslav Novak] (Samlaić, 1939, cited in Polić, 2006, 79-92), Srećko Albini's (1869–1933) *Hrvatska Opera 1909-1919. Za Prigodu Pedesetgodišnjice Hrvatske Opere Piše Prof. Srećko Albini Ravnatelj Opere u Miru* [Croatian Opera 1909-1919: On the Occasion of the 50th Anniversary of the Croatian Opera Writes Prof Srećko Albini, the Retired Director of the Opera] (Albini, 1919, more on it in: Majer-Bobetko, 2009, 194-200), Rikard Schwarz's *Istorija Muzike* in two variants (Schwarz, [n.d.], more on it in: Majer-Bobetko, 2019, 175-177). Schwarz's histories of music are conventional texts, in many ways identical and probably related to his lectures at the Kolarac People's University in Belgrade (Ivoković, 1998, 83).

Concluding Remarks

The historiography of Croatian music from the period under consideration is, on its own, an important historical fact. All these works retain the interest of today's researchers as testimonies to the achievement of writers on music and to the standard of music-historiographical publications in Croatia. They also, though less frequently, act as still relevant sources of information. That standard – despite the fact that music historiography was not immune to ideology – was quite satisfactory. Finally, it should be pointed out that some music-historiographical sources became a kind of victim of ideology, simply because they were published during the puppet regime of the Independent State of Croatia (1941–1945). Namely, during the period of Yugoslav “socialism with a human face” (whatever that means), they were little or completely unknown to the musicologically inclined, and the music public in general until the 1990s, when Yugoslavia collapsed and the independent Republic of Croatia was recognized. Since then, these “sunken” and forgotten historiographical sources have begun to be rediscovered as valuable sources of the historiography of Croatian music in the first half of the 20th century and of its not insignificant achievements.

References

- Albini, S., 1919. *Hrvatska opera 1909-1919. Za prigodu pedeset-godišnjice Hrvatske opere piše Prof. Srećko Albini ravnatelj opere u miru.* [manuscript] Ostavština Srećka Albinija. Zagreb: Arhiv Odsjeka za povijest hrvatskog kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU.
- Allen, W. D., 1962. *Philosophies of Music History. A Study of General Histories of Music 1600-1960.* 2nd ed. New York: Dover Publications.
- Andreis, J., 1942. *Povijest glazbe.* Zagreb: Matica hrvatska.
- Andreis, J., 1951–54. *Historija muzike.* Vol. 3. Zagreb: Školska knjiga.
- Andreis, J., 1966. *Historija muzike.* Vol. 2. Zagreb: Školska knjiga.
- Andreis, J., 1974–77. *Povijest glazbe.* Vol. 4. Zagreb: Liber – Mladost. Reprint 1989. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber.
- Andrić, J., 1944. *Slovačka glasba.* Zagreb: Hrvatsko-slovačko društvo u Zagrebu.
- Benevenia, L., 1903. *Giovanni Salghetti-Drioli.* Reprint 1936. Zadar: Stab. Tipografico Artale.
- Čipčić, Š., 1939. *Puccini. Život i djela.* Zagreb: Tipografija.
- Drinker Bowen C. and Meck, B. v., 1945. *Petar Iljić Čajkovski. Njegov život i korespondencija s Nadeždom v. Meck.* Zagreb: Jos. Čaklović K. D.
- Gligo, N., 2009. U potrazi za metodom. O historiografskome pristupu Josipa Andreisa. *Arti musices*, 40 (1/2), 21-49.
- Goglia, A., 1926. Gjuro Eisenhuth. Offprint 1926. *Sv. Cecilija*, 20(2), 37-48.
- Goglia, A., 1928. Vjekoslav Klaić i diletantski orkestar Hrvatskog Sokola u Zagrebu. Offprint 1928. *Sv. Cecilija*, 22(4), 164-167; 22(5), 205-208; 22(6), 248-251.
- Goglia, A., 1932. Ivan pl. Zajc. O stotoj godišnjici njegova narodjenja. Offprint 1931. *Sv. Cecilija*, 25(1), 1-5; 25(2), 41-45; 25(3), 77-82; 25(4), 126-131; 25(5), 165-171; 25(6), 205-211. Offprint 1932. *Sv. Cecilija*, 26(1), 1-7; 26(2), 37-43; 26(3), 77-83; 26(4), 117-123; 26(5), 149-155; 26(6), 181-185.
- Goglia, A., 1937. Antun pl. Kirschhofer. Offprint 1937. *Sv. Cecilija*, 31(2), 37-43.
- Goglia, A., 1938. Nikola pl. Faller. Offprint 1938. *Sv. Cecilija*, 32(2), 40-43; 32(3), 65-72; 32(4), 97-101.

- Goglia, A., 1939a. Dva violončelista Varaždinca. Offprint 1939. *Sv. Cecilija*, 33(2), 25-28; 33(3), 57-59.
- Goglia, A., 1939b. Božidar Širola. Život i djelo. Offprint 1939. *Sv. Cecilija*, 33(4/5), 84-92; 33(6), 113-129.
- Goglia, A., 1941. Wolfgang Amadeus Mozart. Offprint 1941. *Sv. Cecilija*, 35(5/6), 66-76.
- Goglia, A., 1942a. Juraj Karlo Wisner pl. Morgenstern. Offprint 1941. *Sv. Cecilija*, 35(3/4), 38-44. Offprint 1942. *Sv. Cecilija*, 36(1), 15-23.
- Goglia, A., 1942b. Lujo Šafranek-Kavić. Offprint 1942. *Sv. Cecilija*, 36(3/4), 91-101.
- Hadrović, S., 1911. *Kratka povjest glazbe*. Zagreb: Vlastita naklada.
- Ivakić, B., 1930a. *Razvoj hrvatske muzike*. Zagreb: Komisionalna naklada Novinarske zadruge u Zagrebu.
- Ivakić, B., 1930b. Razvoj hrvatske muzike. *Hrvatska revija*, 3(8), 413-420, 422-424; 3(11), 581-588, 590-592.
- Ivoković, G., 1998. Na margini: Rikard Schwarz (1897.-1941?). *Arti musices*, 29(1), 27-90.
- Ježić, M. ed., 2009. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Moderna hrvatska kultura od preporoda do moderne (XIX. stoljeće)*. Vol. 4. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- Kamburov', I., 1942. *H'rvatska muzika. Minalo i s'vremenost'*. Sofija: T. F. Čipev'.
- Kassowitz-Cvijić, A., 1919. *Vatroslav Lisinski u kolu Ilira*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Kassowitz-Cvijić, A., 1924a. *Franjo Ž. Kuhač. Stari Osijek i Zagreb. Sa slikom F. Ž. Kuhača prigodom 90. obljetnice Kuhačeva rođenja*. Zagreb: Redovno izdanje MH za g. 1922.
- Kassowitz-Cvijić, A., 1924b. *Sličice o Ivanu pl. Zajcu. Prigodom 10. obljetnice njegove smrti 16. decembra 1924*. Zagreb: Braća hrvatskog zmaja.
- Klaić, V., 1919. *Vatroslav Lisinski i prve dvije hrvatske opere*. Zagreb: Tisak i naklada St. Kugli, Knjižara Jugoslavenske akademije i Kr. sveučilišta u Zagrebu.
- Klatte, W., 1922. *Povijest programne muzike*. Vienna: Edition Slave.
- Kothe, B., 1874. *Abriss der allgemeinen Musikgeschichte für Lehrerseminare und Dilettanten*. Leipzig: Leuckart.

- Kovačević, K., 1977a. Brajša-Rašan, Matko. In: K. Kovačević, ed. *Muzička enciklopedija*. 2nd ed. Vol. 1. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod. 243.
- Kovačević, K., 1977b. Stražnicki, Stanislav. In: K. Kovačević, ed. *Muzička enciklopedija*. 2nd ed. Vol. 3. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod. 475.
- Kuhač, F. Ks., 1983. *Ilirski glazbenici*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Landormy, P., 1910. *Histoire de la musique*. Paris: P. Delaplane.
- Landormy, P., 193-. [*Povijest glazbe*]. [manuscript] Translated from French by A. Dobronić. Zagreb: Odsjek za povijest hrvatske glazbe Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU.
- Lipsius, M. [pseud. La Mara], 1921a. *Chopin*. Vienna: Edition Slave.
- Lipsius, M. [pseud. La Mara], 1921b. *Ludwig van Beethoven*. Vienna: Edition Slave.
- Lukas, F. ed., 1943. *Naša domovina*. Zagreb: Glavni ustaški stan.
- Lukaš, I., 1940. *Bijedna ljubav Musorgskoga*. Zagreb: Savremena biblioteka.
- Lux, J. A., 1944. *Ludwig van Beethoven*. Zagreb: Nakladni zavod Jos. Čaklović K. D.
- Majer-Bobetko, S., 2004a. Glazbeno-historiografski prilozi Josipa Andrića. In: B. Perić-Kempf, ed. *Glazbeni život Požege. II. zbornik radova sa muzikoloških skupova u Požezi 2002 i 2003*. Požega: Grad Požega. 69-85.
- Majer-Bobetko, S., 2004b. Povijest hrvatske glazbe u ediciji "Naša domovina". Jedan "potonuli" historiografski izvor. In: E. Sedak, ed. *Između moderne i avangarde. Hrvatska glazba 1910.-1960. / Between the Moderne and the Avant-Garde. Croatian Music 1910-1960*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo. 43-50.
- Majer-Bobetko, S., 2008. Knjiga Ivana Kamburova o povijesti hrvatske glazbe. *Arti musices*, 39(1), 135-142.
- Majer-Bobetko, S., Blažeković, Z. and Doliner, G., 2009. *Hrvatska glazbena historiografija u 19 stoljeću*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo.
- Majer-Bobetko, S., 2009. Iz ostavštine Srečka Albinija. Zagrebačka opera u doba njegova ravnateljstva. In: N. Gligo, D. Davidović and N. Bezić, eds. *Glazba prijelaza. Svečani zbornik za Evu Sedak*. Zagreb: Artresor naklada, Hrvatska radiotelevizija. 194-200.

- Majer-Bobetko, S., 2012a. O povijesti hrvatske glazbe u glazbenohistoriografskim sintezama – skica za studiju. In: D. Davidović and N. Bezić, eds. *Nova nepoznata glazba. Svečani zbornik za Nikšu Gliga / New Unknown Music. Essays in Honour of Nikša Gligo*. Zagreb: DAF. 465-473.
- Majer-Bobetko, S., 2012b. Tragom Franje Ksavera Kuhača: Hrvatska glazbena historiografija u prvoj polovici 20. stoljeća s posebnim obzirom na periodizaciju povijesti hrvatske glazbe. *Arti musices*, 43(2), 253-261.
- Majer-Bobetko, S., 2013. Following the Trail of Franjo Ksaver Kuhač: Croatian Music Historiography in the First Half of the Twentieth Century. In: V. Katalinić and S. Tuksar, eds. *Franjo Ksaver Kuhač (1834-1911). Glazbena historiografija i identitet / Musical Historiography and Identity*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo. 159-169.
- Majer-Bobetko, S., 2015a. Ivan Kamburov's Book "Hrvatska muzika. Minalo i s'vremenost". In: J. Kujumdžiev, S. Stanilova, L. Dosev, K. Solakova, V. Karagenova and V. Stankova, eds. *International Scientific Conference "Art and Education – Traditions and Contemporaneity"*. Vol. 2. Plovdiv: Akademija za muzikalno, tancovo i izobrazitelno iskustvo. 71-81.
- Majer-Bobetko, S., 2015b. Hrvatski prijevodi biografija glazbenika inozemnih autora od 1921. do 1945. godine. *Arti musices*, 46(2), 309-317.
- Majer-Bobetko, S., 2019. *Hrvatska glazbena historiografija od početka 20. stoljeća do 1945. godine*. Zagreb: Hrvatsko muzikološko društvo.
- Mauclair, C., 1921. *Povijest evropske muzike 1850.-1914. Ljudi misli njihove i djela*. Vienna: Edition Slave.
- Novak, V., 189-. [Povijest glazbe]. [manuscript] Zagreb: Knjižnica Muzičke akademije.
- Novak, V., 1994. [Povijest glazbe]. Edited by S. Majer-Bobetko. *Croatica*, 25(40/41), 14-142.
- Pettan, H., 1942. *Pregled povijesti glazbe*. Zagreb: Izdanje Logora Hrvatskog državnog konzervatorija.
- Pettan, H., 1944. *Pregled povijesti hrvatske glazbe*. Zagreb: Izdanje Logora Hrvatskog državnog konzervatorija.
- Pettan, H., 1945. *Pregled povijesti glazbe*. 2nd ed. Zagreb: Vlastita naklada.

- Polić, B., 2006. Habent sua fata documenta. Pronađeni rukopis disertacije (1939.) Ericha Eliše Samlaića. O životu i djelu Vjenceslava Novaka. *Arti musices*, 37(1), 79-92.
- Pourtalès, G. de, 1944. *Chopin*. Zagreb: Hrvatski izdavački bibliografski zavod.
- Riemann, H., 1922. *Pregled povijesti muzike. I. dio. Uvod. Povijest muzičkih instrumenata*. Vienna: Edition Slave.
- Rolland, R., 1940. *Beethoven*. Zagreb: Biblioteka lijepe knjige.
- Schneider, A., 1942/43. Un virtuose croate en France au XVIIIe siècle: Ivan Mane Jarnović. *Annales de l'Institut français de Zagreb*, 6/7(20/23), 63-85.
- Schneider, A., 1944. *Ivan Mane Jarnović, hrvatski guslač-virtuoz i skladatelj 18. stoljeća*. Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod; Offprint 1943. *Sv. Cecilija*, 37(1), 14-20; 37(2), 53-59; 37(3), 76-81; 37(4/5), 120-129; 37(6), 166-175.
- Schneider, A., 1978. Ivan Mane Jarnović, hrvatski guslač-virtuoz i skladatelj 18. stoljeća. In: S. Tuksar, ed. *Ivan Mane Jarnović. Hrvatski skladatelj*. Zagreb, Osor: MIC, Osorske glazbene večeri. 13-73.
- Schwarz, R., [n.d.] *Istorija muzike*. [typescript] Fond Rikard Schwarz. Kutija 50. Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod.
- Supičić, I. ed., 1997. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Srednji vijek (VII-XII. stoljeće)*. *Rano doba hrvatske kulture*. Vol. 1. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supičić, I. ed., 1999a. *Croatia and Europe. Croatia in the Early Middle Ages. A cultural survey*. Vol. 1. London, Zagreb: Philip Wilson Publishers, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supičić, I. ed., 1999b. *La Croatie et l'Europe. Croatie: trésors de la Croatie ancienne des origines a fin du XII siècle*. Vol. 1. Paris, Zagreb: Somogy, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supičić, I. ed., 2000. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Srednji vijek i renesansa (XII.-XVI. stoljeće)*. Vol. 2. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- Supičić, I. ed., 2003. *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost. Barok i prosvjetiteljstvo (XVII-XVIII. stoljeće)*. Vol. 3. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.

- Supičić, I. ed., 2005. *La Croatie et l'Europe. Croatie: trésors du Moyen Age et de la Renaissance : (XIIIe-XVIe siècle)*. Vol. 2. Paris, Zagreb: Somogy, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, AGM.
- Supičić, I. ed., 2008. *Croatia and Europe. Croatia in the Late Middle Ages and the Renaissance. A cultural survey*. Vol. 2. London, Zagreb: Philip Wilson Publishers, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- Supičić, I. ed., 2011. *La Croatie et l'Europe. La Croatie. Le temps du baroque et des Lumières trésors d'art et de culture (XVIIe-XVIIIe siècle)*. Vol 3. Zagreb, Rennes: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Presses universitaires de Rennes.
- Supičić, I. ed., 2013. *Croatia and Europe. Croatia in the late Baroque and the enlightenment. A cultural survey*. Vol. 3. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- Širola, B., 1915. *Sjeni Zajčevoj. Posvetila "Braća hrvatskoga zmaja"*. Zagreb: Naklada Braće hrvatskoga zmaja.
- Širola, B., 1922. *Pregled povijesti hrvatske muzike*. Zagreb: Rirop.
- Širola, B., 1940. *Hrvatska narodna glazba*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Širola, B., 1942. *Hrvatska umjetnička glazba. Odabrana poglavlja iz povijesti hrvatske glazbe sa slikama i notnim primjerima*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Šram, Z., 2007. Zaboravljeni opus. *Hrvatska riječ* (Subotica), 2. November. 22-23.
- Volbach, F., 1922. *Moderni orhestar. Njegov razvitak*. Vienna: Edition Slave.
- Westerlind, M., 1941. *Besmrtni Mozart*. Zagreb: Nakladni zavod Jos. Čaklović K. D.
- Županović, L., 1978. Prilozi iz povijesti glazbe i muzikologije u "Sv. Ceciliji" u svjetlu njihova značenja za domaću i inozemnu glazbenu historiografiju. *Sv. Cecilija*, 48(2/3), 102-106.